

Asia: VN/4305/2022

Lausuntopyyntö maalittamisen rikosoikeudellista sääntelyä koskevasta arviomuistiosta

Yleistä

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Maalittamisessa on kysymys tietoverkkojen mahdollistamasta laajalla joukolla toteutettavasta häiritsevistä viestinnästä, jolla pyritään epäasiallisesti vaikuttamaan yksittäisiin henkilöihin, yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja julkiseen keskusteluun. Jo olemassa olevat rangaistussäännökset kattavat osan tällaiseen häirintään sisältyvistä yksittäisistä teoista. Nämä säännökset eivät kuitenkaan huomioi maalittamistoimintaan olennaisesti liittyvää massamuotoisuutta ja järjestelmällisyyttä.

Maalittamisen vaikutukset oikeudenkäyttöön eivät rajoitu vain tuomioistuihin itseensä. Oikeudenkäyntien korostettu julkisuus tuo ilmiön piiriin tuomareiden ja tuomioistuinten muun henkilökunnan lisäksi myös tuomioistuimessa asioivat yksilöt ja yhteisöt. Maalittaminen voi johtaa esimerkiksi siihen, että henkilö ei saata asiaa lainkaan tuomioistuimen käsiteltäväksi, jolloin oikeusturvan saaminen ja asian käsittely riippumattomassa tuomioistuimissa estyy kokonaisuudessaan. Järjestelmällinen häirintä voi kohdistua myös muihin kuin oikeudenkäynnin osapuoliin, eli esimerkiksi oikeudenkäynnissä kuultaviin todistajiin.

Tuomioistuinvirasto toteaa, että nykyinen rikosoikeudellinen sääntely kattaa vain osan maalittamiseksi kutsutusta järjestelmällisestä häirinnästä ja uudelle sääntelylle on siten selvä tarve.

Maalittamisen määritelmä

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Tuomioistuinviraston lausunto on kokonaisuudessaan kohdissa ”Yleistä”, ”Maalittamisen tunnusmerkistö” ja ”Ehdotuksen vaikutukset”.

Tarve säätää maalittaminen rangaistavaksi ja rangaistavaksi säätämisen edellytykset

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Tuomioistuinviraston lausunto on kokonaisuudessaan kohdissa ”Yleistä”, ”Maalittamisen tunnusmerkistö” ja ”Ehdotuksen vaikutukset”.

Maalittamisen tunnusmerkistö

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Maalittamiseen liittyvä tietojen keruu ja häirintä voi kohdistua myös vaikuttamisyrittäjien kohteena olevan henkilön perhe- tai muuhun lähipiiriin. Tällaisen välillisen vaikuttamisen haitalliset vaikutukset ulottuvat laajemmalle kuin vain varsinaiseen kohteeseen. Järjestelmällistä häirintää voisi olla tarpeen arvioida myös rikosuhridirektiivin (rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevassa direktiivi 2012/29/EU) sekä syyttömysolettamadirektiivin näkökulmasta (Syyttömysolettamaa koskevassa direktiivissä (EU) 2016/343). Nyt hahmoteltu rajausta jättäisi suojan ulkopuolelle päätöksentekijän lähipiiriin lisäksi myös oikeudenkäynnin osapuolet ja todistajat. Asian jatkovalmistelussa on syytä vielä arvioida, onko tällainen rajausta perusteltu.

Maalittamisen rangaistusasteikko

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Tuomioistuinviraston lausunto on kokonaisuudessaan kohdissa ”Yleistä”, ”Maalittamisen tunnusmerkistö” ja ”Ehdotuksen vaikutukset”.

Maalittamisen yritys

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Tuomioistuinviraston lausunto on kokonaisuudessaan kohdissa ”Yleistä”, ”Maalittamisen tunnusmerkistö” ja ”Ehdotuksen vaikutukset”.

Syyteoikeusjärjestelyt

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Tuomioistuinviraston lausunto on kokonaisuudessaan kohdissa ”Yleistä”, ”Maalittamisen tunnusmerkistö” ja ”Ehdotuksen vaikutukset”.

Salaiset pakkokeinot ja salaiset tiedonhankintakeinot

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Tuomioistuinviraston lausunto on kokonaisuudessaan kohdissa ”Yleistä”, ”Maalittamisen tunnusmerkistö” ja ”Ehdotuksen vaikutukset”.

Ehdotusten vaikutukset

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Maalittamistapauksiin liittyvien oikeudenkäyntien määrä tuskin tulee nousemaan kovin suureksi. Näyttää kuitenkin ilmeiseltä, että jo yksittäinen oikeudenkäynti voi muodostaa laajan ja työmäärältään huomattavan kokonaisuuden. Vertailukohtana voidaan käyttää joitakin mielenosoituksia koskevia rikosepäilyjä ja oikeudenkäyntejä. Noissa mielenosoitusjutuissa on ollut kysymys niskoittelua koskevista rikosepäilyistä ja epäiltyjen lukumäärä on ollut enimmillään muutamia satoja henkilöitä. Verkkohäirinnässä toimintaan osallistuvien piiri on helposti paljon laajempi kuin fyysistä kokoontumista edellyttävissä mielenosoituksissa. Tuomioistuinkäsittelyyn päätyisikin todennäköisesti hyvin suuri joukko järjestelmälliseen häirintään yhdellä tai useammalla viestillä osallistuneita henkilöitä.

Tuomioistuinlaitoksen resurssit on olleet jo pidempään varsin niukat. Tästä johtuen on ollut välttämätöntä, että erityisen työläiden yksittäistenkin asioiden perusteella tuomioistuinlaitokselle on myönnetty tapauskohtaisesti lisärahoitusta. Tällainen yksittäisten asioiden käsittelyyn liittyvä lisärahoitus sopii hyvin huonosti yhteen tuomioistuimien riippumattomuuden kanssa. Tuomioistuinlaitoksen pysyvän rahoituksen tulee olla sillä tasolla, etteivät laajatkaan yksittäiset asiat aiheuta tarvetta lisärahoitukselle.

Muut asiat

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Tuomioistuinviraston lausunto on kokonaisuudessaan kohdissa ”Yleistä”, ”Maalittamisen tunnusmerkistö” ja ”Ehdotuksen vaikutukset”.

Jaakkola Riku
Tuomioistuinvirasto

Kumpula Pasi
Tuomioistuinvirasto